

18. Tiistaina 21 päivänä toukokuuta 1991

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotukset Ahvenanmaan itsehallintolaiksi ja laiksi Ahvenanmaan maakunnassa olevan kiinteän omaisuuden hankkimista ja hallintaa koskevan oikeuden rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Mainitut vuoden 1990 vp:ltä lepäämässä olevat lakiehdotukset (HE 73/1990 vp) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi leimaverolain 30 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 1
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 3 liikuntalain muuttamisesta

4) Hallituksen esitys n:o 4 Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

5) Ed. Liikkasen lakialoite n:o 35 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

6) Ed. Törnqvistin ym. lakialoite n:o 36 laiksi läänijaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

7) Ed. Laakson ym. lakialoite n:o 37 laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi sotilasopetuslaitoksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 2)

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Andersson, Donner, Häkämies, Kekkonen, Korkeaoja, Miettinen, Mäki-Hakola, Norrback, Peltari, Röntynen, Savolainen, Siuruainen, Särkijärvi, Tennilä, Törnqvist, Wahlström, Viljamaa, Vuoristo, Vähäkangas ja Zyskowicz.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Särkijärvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Kekkonen, virkatehtävien takia edustajat Donner, Korkeaoja, Miettinen ja Wahlström sekä yksityisasioiden takia edustajat Häkämies, Peltari, Röntynen, Savo-

lainen, Siuruainen, Tennilä, Vuoristo, Vähäkangas ja Zyskowitz sekä kuluvan toukokuun 24 päivään sairauden takia ed. Törnqvist, virkatehtävien takia ed. Norrback ja yksityisasioiden takia ed. Andersson.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan toukokuun 17 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 5 — 9, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1990

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen viime helmikuun 13 päivänä päivätyn kirjelmän ohella on eduskunnalle saapunut Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 5 — 7. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

P u h e m i e s : Valiokuntapaikkojen järjestyä varten pyytävät ed. Enestam vapautusta puolustusvaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Renlund vapautusta valtiovarainvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että erikoisvaliokuntien täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 24 päivänä toukokuuta pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on

vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna perjantaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset Ahvenanmaan itsehallintolaiksi ja laiksi Ahvenanmaan maakunnassa olevan kiinteän omaisuuden hankkimista ja hallintaa koskevan oikeuden rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Ainoa käsittely

Mainitut vuoden 1990 vp:ltä lepäämässä olevat lakiehdotukset (HE 73/1990 vp)

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Viime torstain varsinaisessa täysistunnossa hyväksytyn menettelytavan mukaan ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen päätetään lakiehdotuksista, jotka valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaan voidaan nyt muuttamattomina hyväksyä tai hylätä. Käsiteltävinä olevat lakiehdotukset muodostavat yhden kokonaisuuden, minkä johdosta ne on käsiteltävä ja niistä päätetään yhdessä. Lakiehdotukset on hyväksyttävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 1 momentissa säädetyin määräenemmistöin. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä, ne on hyväksytty, mutta muussa tapauksessa sanotut lakiehdotukset on hylätty.

Keskustelu:

Ed. **V i s t b a c k a :** Arvoisa puhemies! Nyt pöydällepanon jälkeen ainoassa käsittelyssä oleva Ahvenanmaan itsehallintolaki ja siihen liittyvä Ahvenanmaan maanhankintalaki ovat herättäneet ansaittua huomiota julkisessa sanassa vuosien varrella ja lähinnä silloin, kun lakiesityksiä on käsitelty eduskunnassa.

Myös eduskunnassa on asiasta käyty vilkasta keskustelua niin valiokunnissa kuin tässäkin salissa aina, kun asia on ollut käsittelyssä. Lakiesityksiä on puollettu, arvosteltu ja jotkut ovat uskaltaneet jopa vastustaa niitä. Myös valiokunnissa kuultujen asiantuntijoiden käsitykset ovat menneet ristiin. Näiden seikkojen perusteella voi kyllä todeta, että asiasta lienee esitetty jo kaikki ne käsitykset, mitä esityksistä asiallisesti voi

lausua, mutta koska olen jättänyt perustuslakivaliokunnan mietintöön vastalauseen enkä kannata lakiesitysten hyväksymistä, haluan vielä muutamalla sanalla perustella kielteisiä käsityksiäni käsittelyssä oleviin lakiesityksiin.

Lakiesitystä ja sen sisältöä on hyvin usein perusteltu Kansainliiton vuonna 1921 tekemällä ns. Ahvenanmaan sopimuksella ja eräillä muilla asiaan liittyvillä sopimuksilla. Kansainliiton toiminnan lakkaamisen jälkeen sen sopimukset ovat monin osin menettäneet merkityksensä tai ovat tällä hetkellä ainakin hyvin kiistanalaisia monien asiantuntijoittekin mielestä.

Tärkeimmät Ahvenanmaan asemaa säätelevät sopimukset ovat tällä hetkellä voimassa Suomen ja Ruotsin välisinä. Suomen valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välistä kanssakäymistä säätelevät tällä hetkellä voimassa oleva Ahvenanmaan itsehallintolaki vuodelta 1951 ja sen oheislait. Vuoden 1951 jälkeen kansainvälinen kehitys on ollut nopeaa. Kansainvälisesti on säädetty useita ihmisoikeuksia ja yksilön vapauksia ja oikeuksia koskevia sopimuksia niin YK:n toimesta kuin Euroopan tasollakin, ja näihin sopimuksiin myös Suomi on liittynyt.

Elämme tällä hetkellä muutenkin voimakasta kehityksen ja odotuksen aikaa Euroopan yhdenytymisen ja siihen liittyvien sopimusten osalta. Ihmisoikeudet ja ihmisten kanssakäyminen ovat kokonaisuudessaan nopean muutospaineen kohteena, ja kaikenlaiset tarpeettomat raja-aidat ovat kaatumassa kansojen ja ihmisten väliltä. Näidenkin valossa useiden nyt käsitellyssä olevien pykälien sisältö on käsittämätön.

Toisaalta ajankohta lakiesitysten hyväksymiselle tällä hetkellä on minun mielestäni väärä. Suomihan käy paraikaa ns. Eta-neuvotteluja, ja viime päivien tiedot neuvotteluista ovat olleet sen suuntaisia, että neuvottelut saattavat johtaa jopa jonkin asteiseen siedettävään sopimukseen. Mikäli kyseinen hanke kariutuisi, joutuisimme varmasti hyvinkin pian pohtimaan mahdollista täysjäsenyyden anomista EY:hyn.

Kummankin vaihtoehdon mahdollinen seuraus on se, että maamme elinkeinoelämä ja maan sekä tuotantolaitosten omistussuhteet joutuvat avautumaan ratkaisevassa määrin myös ulkomaiselle omistukselle. Tätä mahdollisesti toteutuvaa tilannetta vasten tarkasteltuna Ahvenanmaan uuden itsehallintolain sisältö tulisi varsin suurella todennäköisyydellä tuottamaan merkittäviä vaikeuksia neuvottelujen loppuvaiheessa juuri elinkeinotoiminnan vapauden ja kiinteän omaisuuden hankkimisen osalta.

Mielestäni vallitsevassa tilanteessa paras ja järjevin ratkaisu olisi, että laki hylättäisiin nyt ja asiaan palattaisiin sen jälkeen, kun on tarkemmin selvillä, minkälaisia ja minkä sisältöisiä sopimuksia Suomi tulee tekemään.

Mikäli lakiesitykset nyt hyväksytään ja Suomi tulee tekemään joitakin ns. Eurooppa-sopimuksia, varsin suurella todennäköisyydellä voi ennustaa, että pian joudumme käsittelemään muutosesityksiä nyt käsitellyssä oleviin lakiesityksiin, jotka koskenevat ihmisoikeuskysymyksiä, elinkeinotoimintaa ja maanomistuskysymyksiä.

Arvoisa puhemies! Kun on kuullut useiden asiantuntijoiden mielipiteitä, mukana suuri joukko ahvenanmaalaisia, mieleen on tullut hyvin monenlaisia ajatuksia. Vähiten näitä ajatuksia eivät ole olleet esiin nostamassa kielteiset kannanotot Suomen laivaston alusten täysin kansainvälisten sopimusten mukaiseen käyntiin Ahvenanmaan vesillä taikka todella surkea sekoilu Ahvenanmaan taalarin puitteissa.

Taalarisotkuhan ajoitettiin mielestäni ahvenanmaalaisille sopivaan ajankohtaan eli heti vaalien jälkeen, kun edellinen eduskunta oli äänestyksen jälkeen kerran hyväksynyt nyt käsitellyssä olevat lakiesitykset. Olisikin mielenkiintoista tietää, miten edustajat olisivat suhtautuneet edellisen eduskunnan aikana lakiesityksiin, jos esimerkiksi taalariasia olisi otettu esille ennen lakiesityksen käsittelyä eduskunnassa.

Erityisesti ihmetyttää Ahvenanmaalla jatkuvasti esiintyvä kritiikki Manner-Suomea kohtaan. Viime aikoina mieleen on tullut vakava ajatus siitä, onko meillä mitään järkeä pitää Ahvenanmaata Suomen yhteydessä, kun kerran vuosikymmenienkin jälkeen Suomi, mannersuomalaiset ja jopa ns. ulkoahvenanmaalaiset tuntevat olevan ahvenanmaalaisen mielestä suurena uhkana. Tietenkin on ymmärrettävää, että jo muutamien tuhansien suomenkielisten muutto Ahvenanmaalle saattaisi horjuttaa kohtalokkaasti saaren kielisuhteita.

Näiden ajatusten pohjalta tuntuisi parhaimmalla ratkaisulla, että katkaistaisiin hedelmätön napanuora Ahvenanmaan ja Manner-Suomen väliltä. Tällöin itsenäinen ja suvereeni Ahvenanmaa-niminen valtio saisi kehittää omia toimiaan haluamallaan tavalla ja heittää liikenteeseen vaikka kymmeniä erilaisia taalareita. Samalla poistuisivat monet ongelmat ja ärsytystä herättävät pykälät esimerkiksi suomenkielisten asemasta saarella.

Minun mielestäni ei ole kovinkaan mieltäylen-

tävää kuulla arvosteluja, joita tavalla taikka toisella esimerkiksi saaren julkinen sana kohdistaa suomenkielisiin. Minä en usko, että Suomelle on mitään hyötyä pitää Ahvenanmaata Suomen yhteydessä. Tarjoamalla Ahvenanmaalle itsenäisyyttä sillä saattaisi olla myös jonkinlainen esimerkinomaisuus Itämeren piirissä esiintyville itsenäisyyspyrkimyksille.

Arvoisa puhemies! Vielä lakiesityksistä joitakin yksittäisiä huomioita, joiden perusteella mm. katson, että esityksiä ei tulisi hyväksyä.

Voimassa olevan itsehallintolain mukaan nainen, joka menee avioliittoon miehen kanssa, jolla on kotiseutu-oikeus, saa avioliiton perusteella Ahvenanmaan kotiseutu-oikeuden. Tasa-arvonäkökohtiin vedoten ehdotetaan nyt, että naisten suosimisesta luovutaan. Mielestäni kohtuusyys vaatisivat, että molemmilla aviopuolisoilla on kotiseutu-oikeus, jos kerran ovat avioliitossa ja asuvat maakunnassa. Kyseisessä pykälässä olisi mielestäni tullut todeta, että kotiseutu-oikeus on Suomen kansalaisella, joka on avioliitossa kotiseutu-oikeuden omaavan henkilön kanssa, ja avioliitto on kestänyt esimerkiksi vähintään vuoden eikä virallista avioeroa ole vireillä. Tämän suuntainen säännös olisi mielestäni ollut kohtuullinen eikä siten, kuten nyt esitetään, että kotiseutu-oikeuden saamista vaikeutetaan entisestään. Nythän esitetään, että kotiseutu-oikeus voidaan myöntää hakemuksen perusteella, jos on asunut saarella viisi vuotta ja osaa tyydyttävästi ruotsin kieltä. Tuota vuosimäärää olisi kyllä pitänyt voida pudottaa huomattavasti, esimerkiksi kahteen vuoteen.

Mitä tulee tyydyttävään ruotsin kielen osaamiseen, niin esitetty säännös tuntuu kovin irralliselta, koska missään ei sanota, miten ja kuka sen toteaa, eli tässäkin asiassa tulee vallitsemaan täydellinen mielivalta ainakin minun käsitykseni mukaan. Tällaisia mielivaltaisia säännöksiä ei tulisi mielestäni koskaan ottaa lakeihin, saatikka tämän tasoisin säädöksiin.

Lakiesityksen 12 §:ssä käsitellään asevelvollisuuden suorittamista. Pykälä perustuu kansainvälisiin sopimuksiin lähinnä siinä, että kotiseutu-oikeuden omaava saa suorittaa asevelvollisuuden palvelemalla luotsi- tai majakkalaitoksessa. Kun sitäkään ei ole vaadittu eikä tietojeni mukaan tehty, mielestäni olisi parasta, että heti kerralla vapautettaisiin kotiseutu-oikeuden omaavat nuoret miehet asevelvollisuudesta kokonaan.

Koska ahvenanmaalaiset nuoret miehet ovat saaneet tällaisen etuoikeuden ja paremmat mah-

dollisuudet muihin suomalaisiin nuoriin miehiin nähden, niin miksi sitä ei uskalleta ottaa myös pykälään niin, että kaikki sen ymmärtävät. Tämän jälkeen tämäkään asia ei enää aiheuttaisi turhia keskusteluja. Uskon, että iankaikkisen vanhoihin sopimuksiin vetoajatkään eivät voisi sanoa kyseisen pykälän rikkovan sopimuksia, joihin he haluavat yhä edelleen vedota.

Lakiesityksessä on maakunnalle annettu itsestä päätäntävaltaa hyvin monessa sellaisessa asiassa, jossa päätäntävalta kuuluisi mielestäni ehdottomasti valtakunnan viranomaiselle. Näin esimerkiksi kaupparenkulkuväylän avaamisessa ja ilmaliikennettä koskevista asioista. Tuntuu täysin käsittämättömältä, että esimerkiksi näinkin tärkeissä asioissa valtakunnan viranomaiset eivät voi tehdä päätöksiä ilman maakunnan lupaa. Maakunnan kuulemisen mielestäni pitäisi riittää.

Lakiesityksen käsittelyn yhteydessä ehkä eniten on puhuttu raha-asioiden ohella opetuskielystä. Vaikka valiokunta on jonkin verran muuttanut pykälän sisältöä, päätäntävalta asiassa on kuitenkin maakunnalla itsellään. Kun on kuunnellut maakuntalaisten mielipiteitä, voi olla varma, että suomenkielisille oppilaille ei tulla antamaan opetusta omalla äidinkielellään. Kyseistä pykälää ovat sängen useat arvovaltaisetkin asiantuntijat arvostelleet voimakkaasti.

Suomihan on sitoutunut ns. Unesco-sopimuksessa olemaan saattamatta voimaan omassa lainsäädännössään rajoituksia tai etuja sen johdosta, että oppilaat kuuluvat tiettyyn kieliryhmään, Suomen valtion päättäessä avustuksista, jotka julkiset viranomaiset myöntävät opetuslaitoksille.

Edellä mainitun Unesco-sopimuksen jälkeen Suomi on liittynyt mm. taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaan sopimukseen, jossa myös edellytetään opetuksen saamista omalla äidinkielellä. Olisikin todella mielenkiintoista tietää, miten esimerkiksi YK:n ihmisoikeuskomitea suhtautuisi tähän pykälään, jos se viettäisiin sen tutkittavaksi.

Mielestäni ei riitä se toteamus, joka ahvenanmaalaisen taholta annettiin perustuslakivaliokunnassa, että mikäli pykälän todetaan loukkavan ihmisoikeussopimuksia, se muutetaan.

Raha tuntuu olevan ahvenanmaalaisille erittäin tärkeä kuten monelle muullekin. Eräs asia kuitenkin ihmetyttää. Lakiesityksen oltua aivan viimeistelyvaiheessa jostain käsittämättömästä syystä, ainakin minulle, valiokunnassa lisättiin uusi ylimääräinen pykälä, jossa nimenomaan

todetaan siihen suuntaan, että poikkeuksellisen suuriin kertamenoihin annetaan ylimääräinen raha. Tämä pykälä tulee muodostumaan käsitykseni mukaan todella vaaralliseksi, kun ottaa huomioon sen, että maakunta itse on omissa rahavaatimuksissaan perustellut vaateitaan suurilla investointipaineillaan.

Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että perintöoikeutta koskeviin pykäliin saatiin aikanaan joitakin muutoksia, niin käsittämättömältä tuntuu, että Suomen valtion sisällä perintöoikeus on erilainen riippuen siitä, asuuko Ahvenanmaalla tai Manner-Suomessa.

Ahvenanmaan maanhankintalaissa annetaan maakunnalle itsenäinen päättäntävalta siinä, millä edellytyksillä esimerkiksi rintaperillinen ja puoliso saavat testamentin nojalla hankkia kiinteää omaisuutta. Tämä mielestäni antaa maakunnalle tässäkin asiassa todelliset mahdollisuudet täydelliseen syrjimiseen. Koko maanhankintalaki tulisikin mielestäni myös hylätä.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että sekä ehdotus Ahvenanmaan itsehallintolaiksi että ehdotus Ahvenanmaan maanhankintalaiksi hylätään tähän aikaan sopimattomina ja koska nykyiselläkin itsehallintolailla tullaan toistaiseksi aivan hyvin toimeen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En puutu ed. Vistbackan laajan puheenvuoron loppuosaan ja sen argumentointiin. Olen lähes kaikista asioista eri mieltä tässä tilanteessa ja asiassa.

Kiinnitän huomiota hänen puheenvuoronsa alkuosaan, jossa hän kiinnitti huomiota meneillään oleviin kansainvälisiä sopimuksia koskeviin neuvotteluihin. Olen koko ajan ymmärtänyt niin, että Suomen tasavalta, olipa sillä millainen hallitus tahansa, joutuu näitä neuvotteluja varten varautumaan siihen realiteettiin, että meillä on itsehallinnollinen Ahvenanmaan alue osana Suomen valtiota. Siitä automaattisesti seuraa tietyt poikkeusjärjestelyt ja pöytäkirjat. Niitä mm. kyseltiin viime viikolla kyselytunnilla ja oikeusministeri ilmoitti, että nämä näkökohdat on otettu huomioon. Tämä tilannehan ei muutu miksikään, säädettiinpä itsehallintolaki nyt tai vähän myöhemmin.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan huomauttaa, että Ahvenanmaan nykyinen asema on säilyttänyt sen luonnon erittäin koskemattomana ja turmeluttomana ja pidän sitä siitä syystä hyvänä.

Ed. Vistbackan puheenvuoron alkuosassa oli toivomus siitä, että Suomi esittäisi Ahvenanmaalle itsenäisyyttä. Loppuosassa oli erittäin paljon valituksia siitä, että Ahvenanmaalla on liian paljon oikeuksia verrattuna Manner-Suomeen. Tästä voisi päätellä, että ed. Vistbacka ajattelee, että jos Ahvenanmaa olisi itsenäinen valtio, niin silloin Manner-Suomessa olisi enemmän oikeuksia Ahvenanmaan asioihin nähden kuin tällä hetkellä.

Minä en usko tähän ja haluaisin oikeastaan kysyä, onko tämä tulkinta oikea. Kuvitteleeko ed. Vistbacka tosiaan, että jos Ahvenanmaasta tulisi itsenäinen valtio, niin Suomen tuleva toinen itsenäinen valtio saisi silloin enemmän määräysvaltaa Ahvenanmaan asioihin kuin sillä nyt on.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Pulliaiselle vain sen, että puhuin nimenomaan niistä varaumista, joita mitä ilmeisimmin joudutaan tekemään, ja siitä, millä tavoin mahdollisesti niihin suhtaudutaan. Epäilen. Yleensä Suomen esittämiin varumiin ei ole kovinkaan myötämielisesti suhtauduttu.

Ed. Paloheimolle toteaisin, että uskoisin näin, että on helpompi käydä neuvotteluja toisen ns. itsenäisen valtion kanssa, kuin sellaisen, jolle annetaan lainsäädännöllä oikeus itse päättää asioistaan. Siitä huolimatta, että Suomi tekee periaatteessa päätökset, sieltä se lupa pitää tulla.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ensinnäkin kaikkein tärkein asia, etten sitä unohtaisi, on se, että minä kannatan ed. Vistbackan tekemiä hylkäysehdotuksia.

Ahvenanmaan uudesta itsehallintolaista on eduskunnassa keskusteltu useita kertoja normaalilainsäädäntöjärjestyksen eri kohdissa. Siitä huolimatta uskallan väittää, että vain hyvin harva eduskuntalaitoksen kansanedustajista edes tietää, mistä on kysymys Ahvenanmaan itsehallintolain osalta. Sanoisin, että jos kansanedustajat tietäisivät, minkälaisen päätöksen olemme tekemässä, monet heistä muuttaisivat varmasti hyvinkin nopeasti näkemystään. Kun olen keskustellut useiden yksittäisten kansanedustajien kanssa siten, että he ovat aloittaneet tuon keskusteluyhteyden, he ovat olleet samaa mieltä kuin allekirjoittanut ja eduskuntaryhmämme. Tietenkin eri vivahteita eri näkemyksissä on ollut.

Teemme tässä tapauksessa... (Ed. Gustafsson:

Saisiko nimiä?) — Mitäs me näistä nimistä puhumme, eihän sitä nyt saa olla niin epärehellinen, että aletaan sanoa nimiä, se on ihan sama kuin poliisikuulusteluissa kavaltaisi kaikki kaverinsa ensimmäisenä, ennen kuin itse tunnustaa ollenkaan syyllisyytensä, ed. Gustafsson. — Jatkanakseni asiasta: Missään muussa maassa ei tehtäisi tällaista päätöstä, kuin nyt tehdään Suomessa, siitä huolimatta, että voidaan ehkä vedota joihinkin Kanaalin pikku saariin, missä on hiukan samat ongelmat ja samanlaiset itsehallintoalueet.

Kysymys on kuitenkin siitä, että me emme vastusta Ahvenanmaan itsehallintolakia. Emme missään tapauksessa. Katsomme olevan perusteltua, että kyseinen maakunta tietyllä tasolla säilyttää oman kulttuurinsa, oman kielipohjansa jne. Kuitenkin rajan täytyisi olla jossakin. Näistä asioista, jotka ovat ristiriitaisia, ed. Vistbacka on perustuslakivaliokunnan jäsenenä juuri äsken esittänyt aika tavalla selkeän, loogisen ja johdonmukaisen yhteenvedon, mutta sitä ei kukaan edes kuunnellut. Minä katsoin, että valtaosa kansanedustajista näytteli takapuoltaan eduskunnan puhujakorokkeelle päin. Uskon, että se ei ole kovin otollinen kuunteluasento. (Ed. Rinne: Riippuu korvista!) — Saattaa olla, jos korvat on väärinpäin päässä. Kansanedustajilla joskus saattaa olla niinkin.

Herra puhemies! Haluan vielä muutamalla sanalla esitellä epäkohtia, joita meillä on odotettavissa, kun menemme Euroopan talousaluetta koskevaan sopimukseen.

Viime torstaina kyselytunnilla oikeusministeri Pokka vastasi suulliseen kysymykseen: Mitä tapahtuu, jos Suomi solmii Eta-sopimuksen, joka vapauttaa maanhankinnan, vapauttaa perusteellisuuteen kohdistuvat hankinnat ja vapauttaa elinkeinotoimintaa Euroopan talousalueella? Miten tämä sopimus suhtautuu Ahvenanmaan itsehallintolakiin? Hän vastasi, että todennäköisesti tulemme pyytämään ja saamaan erivapaudet, varaukset, Ahvenanmaan osalta. Jos tällä tavalla tapahtuu, niin tilanne on silloin se, että mannersuomalainen saa ostaa maata, saa ostaa kartanon, saa ostaa teollisuuslaitoksen, saa harjoittaa elinkeinoa suhteellisen vapaasti kaikissa Euroopan maissa, jotka kuuluvat talousyhteisöön, mutta ei saa tehdä niin omassa maassaan, samalla mannerjalustalla sijaitsevalla Ahvenanmaalla. Eikö tämä ole selvästi ristiriidassa yleisen käytännön ja yleisen ajatuksen kanssa?

Jos käy sillä tavalla, että varauksia ei saada-

kaan, vaan Ahvenanmaan osalta solmitaan samanlaiset sopimukset ulkovaltoihin nähden ja jos itsehallintolaki jää Suomen osalta voimaan, saattaa olla niin, mikä teoriassa on täysin mahdollista, että muut saavat kyllä ostaa ahvenanmaalaista maata, harjoittaa elinkeinoa, mutta mannersuomalaisilta se on kielletty. Eikö tämä ole apartheidia parhaimmillaan, samanlaista kuin on harjoitettu Etelä-Afrikassa kymmenet vuodet. Tämä on sitä, mutta on liian epähienoa lausua tällaisia ajatuksia täältä eduskunnan puhujakorokkeelta. Tämä on kuitenkin totuus.

Ahvenanmaa on kaiken lisäksi tasoitusperusteita koskevan lainsäädännön osalta, joka mahdollistaa lisärahoituksen vaatimisen valtakunnalta silloin, kun Ahvenanmaan lisäinvestoinnit sitä vaativat, avoin haava suomalaisten kyljessä. Me maksamme ahvenanmaalaisille sitä mukaa ja sitä suurempia summia kuin he vaativat. Tämä on kohtuutonta.

Lopuksi sanon: Olen aina arvostanut Suomen ruotsinkielisiä, myös kansanedustajia. Erityisen suuri arvonnanto täytyy antaa Ahvenanmaan kansanedustajalle Janssonille, koska hän on hoitanut oman maakuntansa asioita perusteellisesti. Niin minäkin olisin tehnyt hänen sijassaan. En olisi pystynyt samaan, mutta olisin pyrkinyt tietysti siihen. Kysymys ei ole mistään kammosta ruotsalaisuutta kohtaan. Mutta meidän pitäisi pikkuhiljaa herätä huomaamaan, että me annamme kaikessa periksi ruotsalaiselle vähemmistölle, joka tällä hetkellä hallitsee lähes kaikkia tärkeitä alueita Suomessa aina puolustusvoimista Suomen Pankkiin saakka — teollisuutta, pankkeja ja rahavirtoja. Kaikkiin vaatimuksiin, mitä tämä 5,8 prosentin vähemmistökanansa vaatii, me suostumme paneutumatta edes asioihin. Nyt on tapahtumassa ja tapahtuu varmasti jälleen yksi tällainen asia: Ahvenanmaalaiset saavat, mitä vaativat, ilman että suurin osa kansanedustajista edes tietää, minkä vuoksi nappia painetaan.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kuuntelee SMP:n kansanedustajien puheenvuoroja, tulee mieleen, että urhot nousevat kumpujen yöstä. 1930-luvulla tässä salissa varmasti puhuttiin samalla äänenpainolla jonkin kansan kielellisistä tai muista vähemmistöistä. Nyt maailma on sellainen, että

yhä enemmän annetaan arvoa ja oikeuksia niin etnisille kuin kielellisillekin vähemmistöille.

Me suomalaiset olemme, vaikka se joskus tuskallista varmasti on ollutkin SMP:n edeltäjille ja hengenheimolaisille, antaneet Suomen kielelliselle vähemmistölle erityisen hyvän kohtelun. Olemme saaneet sekä ruotsinkielisen vähemmistön kohtelusta mannermaalla että Ahvenanmaalla kiitosta ympäri maailmaa jopa niin, että Ahvenanmaan maakunnallista itsehallintoa pidetään näyteikkunana, kun muualla maailmassa keskustellaan uusista alueista, joille itsemääräämisoikeutta ollaan antamassa. Muun muassa Kyproksen Makarioksen kerrotaan käyneen tutustumassa nimenomaan Ahvenanmaan olo-oloihin.

Valiokuntaryhmämme perustuslakivaliokunnassa suhtautui kriittisesti eräisiin pykäliin ja sai niihin mieleisensä muutokset. Eniten ehkä arvostelimme sitä, että niiden suomenkielisten, jotka ovat vaikeutetuista muodoista huolimatta päässeet juurtumaan ja asettumaan Ahvenanmaalle, lapsille ei voida taata suomenkielistä perusopetusta. Asianomaiseen pykälään pantiin maininta, että asia jää Ahvenanmaan itsehallinnon omantunnon varaan eli maakuntalailla säädetään, jos on tarvetta suomenkieliseen perusopetukseen. Uskon, kun ihmisoikeussopimukset enemmän terävöityvät ja tulevat käyttöön, että ottaen huomioon mitä maakunta on Suomelta saanut, he ottavat myös huomioon tämän pykälän, joka velvoittaa heitä suomenkielisen perusopetuksen tarjoamiseen suomenkielisten vanhempien lapsille.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansakunnan henkinen kypsyys ja omanarvontunto sekä kyky terveeseen itsetuntoon mitataan sillä, kuinka hyvin se suhtautuu, kestää ja osaa järjestää vähemmistöjensä aseman. Enemmistöt pitävät aina itsestään huolen. Kysymys on siitä, miten hyvin kielelliset tai kansalliset vähemmistöt hoidetaan.

Ahvenanmaalaisia on runsaat 20 000. He ovat koko historiallisen ajan pitäneet huolta yhteiskunnastaan, hoitaneet sen ympäristöä, niin kuin kansanedustaja Paloheimo totesi, ja kehittäneet elinkeinojaan. Heidän onnettomuudekseen kansainvälinen politiikka on kiinnostunut saaren asemasta ja sitä kautta on syntynyt Ahvenanmaalle kansainvälisoikeudellinen erityisasema, joka edelleen on voimassa.

Suomalaiset ovat onnistuneet tämän vähemmistön suhteen, ilmeisesti ainoan kerran, järjes-

tämään suhteet niin, että tuo 20 000:n väestönosa voi jatkaa elämäänsä sillä tavoin kuin he ovat tottuneet. Siitä on nyt kysymys. Jos me olemme harmissamme siitä, että siellä ei voida hankkia maata, niin se on itse asiassa eräänlainen toteutumattomien mahdollisuuksien kadehtimisen paikka.

Myönnän, että kieliasia on ongelmallinen suomen kielen osalta suhteessa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksiin ja mahdollisesti muihinkin sopimuksiin. Nämä asiat tulevat esiin. Meidän yhteiskunnassamme löytyy varmasti paljon muita asioita, jotka ovat ihmisoikeuskökölmasta katsoen nopeammin korjattavia. Korostan esimerkiksi sitä, että me teimme varauksen oikeudenkäyntimenettelyn osalta ihmisoikeussopimukseen. Tämän vuoksi minusta olisi korkea aika hyväksyä tämä esitys. Suomen eduskunnan arvovallalle ei ole hyvä, että me 20 000 ihmisen vähemmistöstä käymme pitkää ja osin kaunaisuuden sävyttämää keskustelua.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen ideana oli niin kuin ed. Vistbackallakin tavallaan siirtää Ahvenanmaan itsehallintolain käsittelyä tuonemmaksi sillä mekanismilla, että käsittelyssä olevat lakiehdotukset hylättäisiin nyt. Perusteenä hän käytti vertailua, joka ei kuitenkaan sattunut aivan kohdalleen. Hän kiinnitti huomiota suomalaisten mahdollisuuteen hankkia omaisuutta mm. Euroopan integraatioprosessin alaiselta EY:n alueelta ja viittasi siihen, että tämä asia jollakin tavalla aktualisoituisi silloin, kun Suomi olisi jonkinlaisella neuvottelutuloksella jossakin suhteessa EY:hyn, esimerkiksi Eta-järjestelyillä. Sitä hän ilmeisesti tarkoitti.

Nyt asia on kuitenkin sillä tavalla, että tällä hetkelläkin suomalaiset voivat hankkia teollisuutta, omistaa kiinteistöjä ja määräaloja varsin monissa EY-maissa puhumattakaan lukuisista muista länsimaistyyppisistä maista — jopa omistaa valtavia maaomaisuuksia ilman, että siinä on sikäläisen lainsäädännön pohjalta mitään estettä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielenkiinnolla kuuntelee ed. Vähänäkin vastauspuheenvuoron lähinnä siksi, että kyllä minä muistan, mikä oli sosialidemokraattisen ryhmän kanta perustuslakivaliokunnassa silloin, kun asianomaista 40 §:ää käsiteltiin. Kun ahvenanmaalaiset olivat sitä mieltä, että sitä ei voida muuttaa sillä tavoin, ettei heille

jätetä viime kädessä päätäntävalta ja että he voivat maakuntalailla tämän päättää, niin siihen te suostuutte.

Ed. Nikula, minun mielestäni tämä on periaatteellinen kysymys tasa-arvosta eli me puhumme nyt vähemmistön vähemmistöstä: suomenkielisistä, jotka ovat Ahvenanmaalla. Heidän oikeuksistaan puhutaan tällä hetkellä. Minun mielestäni heille olisi taattava ne oikeudet, joita Suomi on sitoutunut kansainvälisillä foorumeilla noudattamaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean lyhyesti sen, että emme vastusta itsehallintoa emmekä vähemmistöjen erityisaseman korostamista. Me olemme korostaneet myös muita vähemmistöjä, mm. saamelaisia ja mustalaisia; näiden vähemmistöjen asema on Suomessa turvattava ehkä hiukan paremmalla osalla kuin valtaviestön, jolloin se tulisi korostetusti esille, mutta mahdolltomuksiin ei saa mennä.

Toiseksi totean ed. Pulliaisen puheenvuoron johdosta, että aivan kuten aikaisemmin sanoin, hän ei ole ilmeisesti tähän asiaan oikein paneutunut ja heittelee lonkalta revolverilaukauksia. Kun hän sanoi, että me saamme nyt jo ostaa eräistä Euroopan maista maata, teollisuutta jne., niin hän tavallaan puhui itsensä pussiin. Hän vahvasti minun esittämäni. Me saamme nyt jo ostaa, Eta-sopimuksen jälkeen vielä paremmin ostaa, mutta Ahvenanmaalta, omasta maastamme, emme tulevaisuudessakaan saa ostaa. Emme myöskään saa käyttää siellä omaa kieltämme tehokkaasti emmekä harjoittaa siellä elinkeinoa. Siis ed. Pulliaisen puhe vain vahvasti minun esittämiäni näkökohtia.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka oli siinä oikeassa, että kyllä sos.dem. valiokuntaryhmän kanta oli tietystä neuvotteluvaiheesta tietynlainen. Me olisimme toivoneet, että tässä laissa olisi ollut suora maininta esimerkiksi niin, että samalla tavalla kuin Manner-Suomessa taataan vähemmistökieliryhmän peruskouluopetus, tapahtuisi Ahvenanmaalla. Se oli yksi välivaihe, ja me vakuuimme siitä, että Ahvenanmaa on yksikielinen ruotsinkielinen maakunta ja näitä säännöksiä ei ole tähän harmoniaan sovellettavissa muuten kuin ehkä rinnakkaisina. Toivon, että maakuntalaissa todella otetaan pohjaksi esimerkiksi sama oppilasmäärä tai etsitään muu yhtä oikeudenmukainen tapa, millä suomenkielisten perusopetus siellä turvataan.

Ed. Vistbacka, tämä demokratia on sellaista, että kukaan ei saa omaa, mielestään parasta näkemystä kenties koskaan läpi, mutta hieman paremman kuin sen huonoimman.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle tärkeä täsmennys. Te kannatitte äsken ed. Vistbackan hylkäämisehdotusta, jossa keskeisenä perusteenä oli se, että pitäisi odottaa sitä hetkeä, jolloin meillä mm. Eta-sopimuksesta on neuvottelutulos, jota eduskunnassa käsitellään, ja tiedetään, mihin todellisuuteen Ahvenanmaan itsehallintolakia pitää projisoida. (Ed. Aittoniemi: Tämä on esteenä Eta-sopimukselle!)

Tieto omistuspohjasta meillä on jo nyt. Me tiedämme, että voimme omistaa nyt EY-alueelta määrääloja, toisin sanoen tiedämme jo nyt, että näin voi olla. Toisin sanoen sitä ei voi käyttää asian käsittelyn siirtämisen perusteena, kun me sen tiedämme. Me olemme asian arvioineet ja olemme Ahvenanmaan itsehallintolain hyväksymisen kannalla niistä pointeista huolimatta, mitä te esititte. Ei tarvitse siirtää tuonemmaksi.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Ahvenanmaan itsehallintolaki on nyt eduskunnan hyväksyttävänä tai hylättävänä. Samanaikaisesti Ahvenanmaan maakuntapäivät käsittelevät samaisista Ahvenanmaan itsehallintolakia. Tämä on kolmas kerta itsehallinnon aikana, jolloin tehdään merkittäviä muutoksia itsehallintolakiin. Maailma on muuttunut näinä aikoina. Lain valmistelu vain on ollut hyvin hidasta ja pitkään kestänyttä. Tästä jo seuraa se, että käsillä oleva Ahvenanmaan itsehallintolaki on aika mutkikas ja yksityiskohtainen tarpeettomankin paljon. Tuleva neljäs muutos aikanaan on varmasti varsin erilainen kuin nyt tehty ehdotus.

Minun näkökulmani koko Ahvenanmaan itsehallintolakiin ja myös sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän näkökulma on aivan erilainen kuin SMP:n puheenvuoroissa äsken on kuultu.

Monimutkaistuvassa maailmassa ja erityisesti Euroopan myllerryksissä, joissa lomittuvat kahdenlaiset asiat, toisaalta Euroopan yhdentymisen ja sitten idässä kansallisaatteiden nousemisen ja separatismi, voi tietysti joutua hämmennyksen valtaan ja menettää keskinäisen kunnioituksen ja suvaitsevaisuuden perusteen ja näkemysten, joka kuitenkin on ainoa kestävä tae sille, että kansainvälistä yhteistoimintaa voi olla ja sitä voi rakentua. Me emme kuitenkaan ole tätä mieltä.

Olemme edelleenkin sitä mieltä, että suvaitsevaisuus ja keskinäinen kunnioitus on lähtökohta, jolla myöskin mannersuomalaiset voivat suhtautua ahvenanmaalaisiin ja Ahvenanmaan itsehallintoon, siihen perinteeseen ja perusteseen, jolla Ahvenanmaan itsehallinto aikanaan on aikaansaatu ja jolla on rinnakkaiseloä harjoitettu kaikki nämä vuosikymmenet.

Emme ole siis kiihottamassa väkeä kaunaisuuteen ja kateuteen vaan lähdemme siitä, että jos sanoo kunnioittavansa kansallisia vähemmistöjä, kielellisiä vähemmistöjä, ylipäättänsä ottaa huomioon erilaisuuden, se myös merkitsee sitä, että se näkyy käytännössä ja se näkyy myös silloin siinä, miten suhtaudutaan Ahvenanmaan itsehallintolakiin. Johdonmukaisuus on nähdäksemme tässäkin asiassa valttia.

Maailman muuttuminen toki aiheuttaa ongelmia Ahvenanmaan itsehallintolain sisällölle. On päivänselvää asia, että maakuntapäivät joutuvat pohtimaan aivan uudella tavalla Euroopan yhdentymistä ja monia niitä seuraamuksia, jotka maakuntapäivät joutuvat tätä kautta ottamaan esille. Nyt ei kuitenkaan olla säätämässä sellaista lakia, jonka ne pitäisi ratkoa. Olemme säätämässä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välistä suhdetta. Maakuntapäivät sitten tietysti hoitavat omalta osaltansa kaikkia niitä haasteita, jotka muuttuvasta maailmasta tulevat vastaan.

Ahvenanmaan itsehallintolakia eduskunnassa on valmisteltu hyvässä yhteisymmärryksessä Ahvenanmaan maakuntapäivien edustajien kanssa, perustuslakivaliokunnan ja maakuntapäivien edustajien välisen virallisen yhteistoiminnan kautta mutta myös epävirallisesti. Esimerkiksi meillä sosialidemokraateilla on ollut paljonkin yhteistyötä ahvenanmaalaisien kanssa. Kahdeksi keskeiseksi kiistakysymykseksi ovat muodostuneet valtion tuen tai toisin sanoen tasoitusperusteen määräytyminen ja toisaalta kielikysymys. Kummassakin asiassa kumpikin on joutanut.

Tasoitusperuste on kirjattu sellaiseksi kuin alun pitäen ajateltiin, vaikka ahvenanmaalaisien toiveet olivat mitoitettut korkeammalle. Nyt pykälässä on muotoilu, jossa otetaan huomioon erityiset muut menot, jos sellaisia aiheutuu, ja ne voidaan hoitaa valtion menoista. Tässä on kysymys kompromissista, joka on tyydyttänyt kumpaakin osapuolta.

Myös kielikysymyksessä näkemykset olivat alun pitäen erinomaisen kaukana toisistaan. Ahvenanmaalaisien puolelta todettiin, että kielikysymys on Ahvenanmaan itsehallinnon keskei-

nen sisältö, että Ahvenanmaa on yksikielinen ja että kieli on ruotsi. Kuitenkin perustuslakivaliokunnassa mannersuomalaiset — jos nyt tällaista termiä rohkenen käyttää, vaikka se mielestäni tarpeettomasti tuo vastakkainasettelua — olivat sitä mieltä, että myös Ahvenanmaalla on oltava sellainen malli, jossa suomenkieliset lapset voivat halutessaan saada suomenkielistä opetusta, jos tällainen opetusryhmä muodostuu, samoin perustein kuin Manner-Suomenkin puolella. Asia on ratkaistu siten 40 §:ssä, että maakuntapäivät voivat näin halutessaan päättää ja säätää.

SMP:n puolelta kovasti sanotaan, että ei voi luottaa siihen, että maakuntapäivillä on minäkäänlaista viisautta ja kypsyyttä. Mielestäni voi luottaa aivan samalla tavalla kuin Ahvenanmaan maakuntapäivät voi luottaa siihen, että tästä eduskunnasta löytyy kypsyyttä hyväksyä Ahvenanmaan itsehallinto, kehittää sitä ja antaa sille kuuluva arvo.

Nämä kaksi asiaa olivat siis kiistana, ja ne ovat nyt ratkenneet siten, että yhteisymmärryksessä keskinäisen kunnioituksen ja suvaitsevaisuuden periaatteen mukaisesti yhteisymmärrys on löytynyt. Tältä perustalta mielestäni on kaikki edellytykset sille, että Ahvenanmaan itsehallintolaki tässä eduskunnassa voidaan hyväksyä ja viedä eteenpäin. Toivon, että samalainen käsitys on myös Ahvenanmaan maakuntapäivien puolella. Uskon, että sielläkin löytyy kiivailijoita, jotka ovat sitä mieltä, että ne muutokset, joita eduskuntakäsittelyn aikana on itsehallintolakiin tehty, ovat liiallisia ja liian pitkälle meneviä, mutta kiivailijathan eivät välttämättä muodosta kuitenkaan enemmistöjä.

Haluan aivan lyhyesti sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolelta todeta vain sen, että Ahvenanmaan itsehallintolaki on syytä modernisoida. On ongelma, että se on edelleenkin niin yksityiskohtainen ja mutkikas. Haasteita on selvästi tulossa maakuntapäiville Euroopan yhdentymisestä käsin, mutta perustemme käsitellä Ahvenanmaan itsehallintolakia lähtevät todella siitä, että Ahvenanmaan itsehallintoalue on kansallisesti merkittävä asia. Se on sitä myös kansainvälisesti. Se tuo suomalaisen lainsäädäntöön ja suomalaisen kulttuuriin puolia, jotka ovat pelkästään myönteisiä ja rikastuttavia. Tältä perustalta me olemme valmiit tukemaan itsehallintolain eteenpäinmenoa.

Herr Talman! Socialdemokratiska riksdagsgruppen understöder förslaget till Ålands självstyrelselag.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuli mieleeni Simon Kiivailija vai mikä lienee ollut Raamatun lehdillä. Ei tarkoitus ole kenelläkään kiivailla vaan puhua vain asiasta oman näkemyksensä mukaisesti. Kun kuulin ed. Alhon puheenvuoron aivan loppuosan, minä uskon, että voidaan olla yhtä mieltä siitä, että ahvenanmaalaiset eivät tulkitse koskaan lakia mannersuomalaisien eduksi vaan kaikessa missä mahdollista omaksi edukseen. Näin ollen ahvenanmaalaisia vastaan, jos halutaan pitää kiinni tasapuolisuudesta, kysymys on siitä, että lain säännösten on oltava pakottavia ja ehdottomia. Suomalaiset lapset eivät tule saamaan Ahvenanmaalla, ellei erityistä kansalaispainotusta siihen suuntaan tule, opetusta omalla kielellään.

Ahvenanmaalaisten suuntaus nähdään jo mm. taalarikysymyksessä. He liikkuvat koko ajan lain rajoilla, jopa ehkä astuen sen ulkopuolellekin, uhittelevat asioilla, jotka viittaavat täydellisen itsenäisyyden pyrkimysiin. Muun muassa oma rahayksikkö on itsenäisen valtion eräs peruselementtejä. Ahvenanmaalaisilla on selkeä lainvastainen pyrkimys oman rahayksikön luomiseen, ja tämä on myös huomioitava esimerkkinä siitä, mihin ahvenanmaalaiset pyrkivät.

Ed. Halonen: Herra puhemies! Useimmat lainuudistusta koskevat erimielisyyden kohdat ovat jo tulleet moneen kertaan selvitettyiksi eduskuntakäsittelyn aikana. Haluan omalta osaltani puuttua vain eräisiin sellaisiin nimenomaan uudistusta vastustavien henkilöiden esille tuomiin seikkoihin, jotka saattavat vielä ehkä ainakin uusia kansanedustajia pitää epävarmuudessa.

Ensinnäkin väite siitä, että Ahvenanmaan ja Manner-Suomen suhde ei olisi kehittynyt myönteiseen suuntaan, on mielestäni perätön. Ahvenanmaa ei ollut innostunut Manner-Suomesta suhteemme alkuaikoina, mutta pitkän yhdessäolon aikana kaikkien arvioiden mukaan on kansan mielipide muuttunut hyvin paljon myönteisemmäksi. Se on erittäin hyvä takuu siitä, että suvaitsevainen yhdessäolo voi muokata sekä enemmistön että vähemmistön kantoja toistan kunnioittaviksi ja yhteistyöhakuisiksi.

Toiseksi väite siitä, että uutta itsehallintolakia olisi valmisteltu liian hätäisesti ja nopeasti ja siihen ei olisi riittäväällä tavalla perehdytty, ei pidä paikkaansa. Ensinnäkin jo hallituksen esityksen perusteluista viime eduskunnalle on hyvin selkeästi kenen tahansa luettavissa, että

asiaa on valmisteltu varsin pitkään — niin kuin ed. Alho sanoi, tuntuu siltä, että joskus hieman liiankin pitkään. Se on kompromissien ja kompromissien kompromissien tulos. Se näkyy lakitekstissä ehkä liiallisena yksityiskohtaisuutena, mutta se on ollut asian luonne huomioon ottaen välttämätöntä. Lisäksi eduskunnalla oli aikaa käsitellä esitystä runsaan vuoden. Sitä on perustuslakivaliokunnan lisäksi käsitelty useissa erityisvaliokunnissa, joiden lausunnot ovat myös perustuslakivaliokunnan mietinnön liitteenä.

SMP:n esille ottamat asiat ovat olleet esillä myös valiokunnissa. Niitä on tutkittu, niitä on käsitelty, ja sekä valiokunnissa että viime eduskunnan aikana täysistunnossa samoin kuin tämän eduskunnan aikana täysistunnossa ovat useat edustajat ilmoittaneet omansa kantanaan, että he eivät yhdy SMP:n nyt esille tuomiin asioihin. Minulla on täysi syy luottaa siihen, että nämä kansanedustajat toimivat aivan samanlaisen ymmärryksen ja harkinnan jälkeen kuin edustajat Vistbacka ja Aittoniemi. Tämän vuoksi väite siitä, että kysymyksessä olisi ollut pinta-puolinen valmistelu, voidaan mielestäni torjua.

Kolmas varsinaisesti sisältöön liittyvä seikka on mielestäni erilaisten kulttuurivähemmistöjen aseman huomioon ottaminen. Se on erittäin vakava asia. Näin on sekä Suomessa olevien ruotsinkielisten että Suomessa olevien saamelaisen tai romaanien kohdalla. Näin se tulee olemaan myös tulevaisuudessa uusien kielellisten vähemmistöjen osalta.

Ed. Alhon tavoin olen tyytyväinen siihen, että eduskuntakäsittelyn aikana on nimenomaan kieliasia ja kouluopetuksen suhteen saatu hallituksen esitystä parempi vaihtoehto. Mutta haluan alleviivata erittäin voimakkaasti sitä, että Ahvenanmaan itsehallinnollinen asema edellyttää myös sitä ottamaan vähemmistönsä asiat huomioon, aivan samoin kuin meillä on oma veloitteemme ottaa vähemmistöjen asiat huomioon. Minulla ei ole mitään syytä epäillä tässä vaiheessa, ettei Ahvenanmaa kasvaisi omien itsehallinto-oikeuksiensa mukaisesti myös tässä asiassa. Tähän mielestäni on myös aiheellista uskoa sen käsittelyn pohjalta, joka on tapahtunut Suomen eduskunnan ja toisaalta Ahvenanmaan itsehallintoyhteisön edustajien välisten keskustelujen pohjalta.

Herra puhemies! Neljäs asia on taloudellinen itsenäisyys. Tämä on tietysti kompromissien kompromissi, ja nimenomaan tämän asian kohdallaan viime eduskunnassa käytiin varsin pitkälle menevää hiontaa. Kuitenkin pari seikkaa.

Suomi on eurooppalaisittain hyvin pieni yksikkö. Ahvenanmaa on eurooppalaisittain häviävän pieni yksikkö. Tässä suhteessa Suomen eduskunnassa kansanedustajien heitot, kuten edustajat Vistbacka ja Aittoniemi tekivät, siitä, että pitääkö sitten kokonaan itsestään huolen, on asetettava mielestäni tiettyyn kehykseen. Pienen ja vielä pienemmän yksikön mahdollisuudet selvitä markkinatalouden nousu- ja laskukausista ja hyvin avoimesta kauppatilanteesta ovat aika heikot. Minun mielestäni nyt on tehty kompromissi itsehallintolain pohjalta eikä ole mitään syytä uhitella sen suhteen, että pitääkö loputkin, että se olisi parempi vaihtoehto.

Täällä useat edustajat ovat tuoneet myös esille maantieteellis-poliittisen taustan, mikä Ahvenanmaalla on myös Suomeen päin. Tässä mielessä nykyinen ratkaisu kehitettynä nimenomaan itsehallinnon suuntaan on mielestäni mielenkiintoinen, hyvä ja varmasti myös monille muille eurooppalaisille valtioille tutkimisen arvoisen asia.

En ollenkaan väitä, ettei meillä saata jatkossa kansainvälisten sopimusten osalta olla aihetta tutkia näitä säännöksiä, mutta toisaalta nyt työ on tehty niin huolellisesti ja hyvin kuin on ollut mahdollista. Myös uuden hallituksen puolelta oikeusministeri Pokan vastaus antaa mielestäni aiheen uskoa, että näin myös jatkossa tehdään.

Arvoisa puhemies! Toivon omalta puoleltani, kuten ed. Alhokin totesi, sosialidemokraattisena kansanedustajana, että tämä eduskunta hyväksyisi nyt Ahvenanmaalle uuden itsehallintolain. Toivon, että tämä keskustelu ja täällä osoitettava yhteistyöhenki myös tukisi niitä, jotka Ahvenanmaalla ovat tämän uuden lainsäädännön, maltillisen mutta huomattavasti uusia oikeuksia antavan lainsäädännön kannalla.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Halonen viittasi pariin kolmeen kertaan allekirjoittaneeseen, niin voisin todeta nimenomaan sen, että itse en todennut, että on ollut pintapuolinen käsittely. (Ed. Halonen: Eri mieltä kuin ed. Aittoniemi?) Itse olen ollut mukana perustuslakivaliokunnassa ja myös lakivaliokunnassa, kun tätä asiaa on käsitelty.

Mutta haluan korostaa sitä, että ed. Halonen mainitsi kompromissien kompromissin. Minä myönnän, että näin oli. Mutta nimenomaan se kompromissien kompromissi on ajettu yli sillä mm., että kuten puheenvuorossani totesin, aivan viime vaiheessa hallituspuolueiden eduskunta-

ryhmien taholta, käsitykseni mukaan näin on tapahtunut, tuotiin uusi 48 § ylimääräisestä määrärahasta, joka ei ole sidoksissa oikeastaan mihinkään. Tämäkö on ollut meidän manner-suomalaisten hinta siitä, että on muka saatu jonkinlainen kompromissi ja tavallaan lupaus siitä, että mahdollisesti Ahvenanmaan maakuntapäivät hyväksyvät tämän lakiesityksen. Tämä kompromissien kompromissi on mennyt niin pitkälle, että henkilökohtaisesti en enää sitä suvainnut.

Ed. Jansson: Herr talman! Det här är en viktig dag för Åland och jag hoppas också för hela Finland. Som vi har hört skall nu tjugo år av reformarbete avslutas för riksdagens del. Det har nu förflutit tjugo år sedan processen startade på Åland 1971. Denna process som, under olika öden och i olika omgångar behandlats i en lång rad organ, för all del under mycket gott samarbete och i gott förhållande med regeringen och därefter med riksdagen kunnat föras vidare till ett lyckligt slut.

Arvoisa puhemies! Tämä on Ahvenanmaalle ja toivottavasti myös koko Suomelle tärkeä päivä. Kaksikymmentä vuotta on nyt kulunut sen jälkeen, kun tämä uudistusprosessi lähti käyntiin, ja olen ihan vakuuttunut siitä, että parin minuutin päästä määräenemmistö eduskunnassa hyväksyy nämä lait. (Ed. Aittoniemi: Tietämättä, mitä tekee!)

Såsom talmannen redan förklarade har ju riksdagen nu att godkänna eller förkasta dessa lagar. Det är inte längre tid för att göra ändringar i dem. Därför skall jag inte heller varken fördjupa mig i det som varit eller försöka titta alltför långt in i framtiden utan jag kan såsom kollegan Halonen konstatera att när förhållandena på Åland för sjuttio år sedan de facto var mycket kyliga mellan Finland och Sverige, när befolkningen på Åland kände en betydande oro för vad som skulle hända med den unga republiken, så har stämningen vänt totalt. Under hela den här processens tid har ingen seriös diskussion överhuvudtaget hörts om att ändra den ordning som nu gäller, dvs. den att Åland tillhör Finland. Man brukar på Åland beskriva det ungefär som så att "lika stark som viljan för sjuttio år sedan var att höra till Sverige, lika stark är viljan i dag att höra till Finland."

Edustajatoveri Vistbacka ehdottaa itsenäisyyttä Ahvenanmaalle. Se on ainakin minulle

ahvenanmaalaisena täysin utoo ajatus ja idea. Voin vakuuttaa, että Ahvenanmaalla ei kukaan asiallisesti, seriöösisti, puhu itsenäisyydestä. Jos SMP:n taholta on tarvetta harjoittaa sellaista ajattelua, niin hyvä on. Tämän päivän Euroopassa se on toki mielenkiintoinen idea. Ahvenanmaalle se ei sovi.

Man kan också säga, herr talman, att såsom en minoritet i Finland vet vi på Åland väldigt väl hur det är att vara en minoritet. Jag hänvisar här igen till riksdagsledamoten Halonen som efterlyser en välvillig, frisinnad inställning. Den inställningen finns, det vågar jag lova, det har vi redovisat under behandlingen i grundlagsutskottet, nämligen det exempel som nu förekommit om undervisning på annat språk än svenska. Det finns på Åland ungefär tvåhundra barn med svårigheter att tillgodogöra sig, alltså att ta del av och klara undervisningen i grundskolorna på svenska, och problemen handlar om språk. För närvarande är det mest spanska som utgör problem, i någon mån engelska, farsi förekommer som ett problemområde. Det språk som utgör det minst problematiska i grundskolorna på Åland nu det är finska. Denna sak har vi naturligtvis undersökt mycket noggrant och jag kan berätta för historiens skull att vi har undersökt 1023 elever under åtta års tid bakåt för att granska hur det förhåller sig med språkkunskaperna och eventuella språkproblem i grundskolorna på Åland. Av dessa 1023 elever under åtta år hade två problem på grund av finska, många, många flera hade problem på grund av alla dessa andra språk jag nämnde.

Så jag tror inte att vi skall överdriva varken de teoretiska eller de praktiska omständigheterna i denna sak. Det är som redan kollegerna Alho och Halonen här har sagt så att också Åland är ett rättssamhälle. Den offentliga makten utövas under lagarna och den är formbunden. Jag menar att de risker som är uttalade är vi fullt medvetna om och observerar. Man har ju också från åländsk sida sagt att om klagomål, om sådana omständigheter dyker upp som kräver åtgärder så vidtar man dem självfallet, och det här av det skälet att det skulle strida mot hela idén med självstyrelse för Åland att lagstifta för säkerhets skull. Såsom det många gånger är sagt är Finland ett tvåspråkigt land, men innanför Finland finns det ett enspråkigt område, nämligen Åland, och yttersta syftet med självstyrelsen för Åland är just att bibehålla språket och kulturen.

Så därför, herr talman, när jag konstaterar att just nu behandlar olika organ inom Ålands landsting denna fråga och den avgörande behandlingen för landstingets del börjar nu på måndag, så kan jag också berätta att efter visserligen rätt komplicerade men i varje fall mycket sakliga diskussioner kommer Ålands landsting såvitt vi nu kan se att som det heter lämna bifall till lagen, m.a.o. godkänna den. Och det betyder att den här nya lagen, dvs. den tredje självstyrelselagen i ordningen under dessa sjuttio år, kan träda i kraft såsom det är tänkt den 1 januari 1993 eller de facto samtidigt som den inre marknaden i Europa träder i kraft.

Därför, herr talman, vill jag avslutningsvis tacka alla kolleger, alla övriga som medverkat till att denna process kan slutföras för Ålands del lyckligt och för landet hedersamt. Jag tackar er alla och är övertygad om att tillämpningen kommer att fungera.

Lopuksi kiitän kaikkia, jotka ovat olleet mukana tässä prosessissa, tämän merkittävän päivän koittaessa. (Ed. Aittoniemi: Murheen päivä!) Olen ihan vakuuttunut siitä, että yhdessä jatketaan tätä uudistusprosessia, koska laki kuten tiedämme ei sellaisenaan aiheuta mitään, ainoastaan sen nerokas soveltaminen vie tuloksiin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy onnitella myös ed. Janssonia. Tämä on todella hänelle onnenpäivä, toivotukseni on ihan vilpiton, ja otin omalle osalleni kiitokset osallistumisesta. Onhan tässä osallistuttu.

Mitä tulee ed. Janssonin suomenkieliseen osuuteen puheesta, niin en uskokaan sitä, että Ahvenanmaa pyrki täydelliseen itsenäisyyteen tai yleensä irti Suomesta, koska ruotsalaiset eivät Ahvenanmaata ota niillä eduilla, mitä täältä saadaan. Mutta sen sijaan Ahvenanmaan tarkoituksena on pyrkiä täydelliseen itsenäisyyteen muuten, paitsi se letku pidetään maitten välillä, että raha virtaa Suomesta Ahvenanmaalle.

Viittaan pariin asiaan tässä tapauksessa. Aikaisemmin jo puheenvuorossani mainitsin taalarijupakasta, joka oli täysin selkeästi irtiotto itsenäisyyden suuntaan, kansainvälisen oikeuden mukaisestikin ajateltuna.

Toisekseen, kuten olen aikaisemminkin sanonut, Itämeri-konferenssissa, jos minulle tulkattiin Ahvenmaan edustajan puhe oikein, hän käytti sanontaa "Ahvenanmaa kuten muutkin

valtiot” tai “kuten muutkin itsenäiset valtiot”. Tämä osoitti sitä, että heillä on ajatuksissa jo, että he ovat itsenäisiä, mitä tuo pieni rahaletku Suomen puolelta heidän puolelleen. He katsovat, että se ei ole mikään itsenäisyyden este.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jansson mainitsi puheenvuorossaan, että ahvenanmaalaiset eivät puhu itsenäisyydestä eivätkä harkitse edes sellaista. Mielestäni tämä on aivan luonnollinen tilanne, kun lukee lakiesityksen ja ottaa huomioon vielä ne korjaukset, mitä lakiesitykseen tehtiin perustuslakivaliokunnassa. Suomi ei ole millään tavalla imenyt Ahvenanmaalta mitään, niin kuin jossain Baltian maissa on saattanut tapahtua.

Kun lukee lakiesityksen, nimenomaan ne korjaukset, mitä perustuslakivaliokunnassa on tehty, ja kun lukee tarkasti 48 ja 49 §:n, voi ymmärtää sen, että Ahvenanmaa haluaa pitää yhteyden Suomeen. On määrättyjä taloudellisia etuja, nimenomaan ylimääräisen määrärahan muodossa muun muassa. Myöskin passiasia oli mielenkiintoinen, mikä esityksessä oli. Onneksi saatiin siihen sellainen muutos, että siinä lukee Suomi Finland jossakin vaiheessa, vaikka siihen pitää nyt laittaa vielä Ålandkin. Alkuperäinen esityshän oli, että passikin on vain Åland-niminen.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Herr talman! När det är en replik skall jag försöka tala så tydligt jag kan. Jag var inte med vid denna Östersjökonferens som rdm. Aittoniemi åberopar. Men jag kan föreställa mig att när förhandlingarna den gången fördes på engelska språket man där talade om ”nation”. Ordet landskap är litet svårt att översätta till europeiska språk. I grunden handlar det alltså, och det kan jag då igen upprepa efter en tjugooårig process, om att man är nöjd med den ordning som gäller. Alltså talet om självständighet är åtminstone för mig främmande.

Vad sedan gäller gott eller dåligt samvete vill jag med anledning av det som rdm. Vistbacka sade säga att vad gäller ekonomin så har vi gott samvete och det är helt naturligt att skattebetalarna på Åland betalar mera pengar till statskassan än vad man får därifrån. Så har det alltid varit och så kommer det att förbli. Åland tillhör de fem regioner i detta land som överhuvudtaget bär sig. Och det är klart att när vi är så lyckligt lottade här i sydvästra och södra Finland så skall vi självfallet ta vår andel av det som de övriga

behöver. Åland kan räkna med att få tillbaka 0,47 procent av statens inkomster, medan ålänningarna betalar till staten åtminstone 0,54, troligen mera av samma inkomster.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Kun Ahvenanmaan itsehallintolakia on valmisteltu jo 20 vuotta, niin tulee eittämättä mieleeni, että on siinä varmaan tarvittu myös savolaista konsulttiapua, on se niin monimutkainen laki ja niin sanoisinpa jo vanhanaikainen ja vanhentunut. Kun ed. Halonen sanoi, että tätä on perusteellisesti käsitelty eduskunnassa, niin hirvittää minua, että jos tällä lailla perusteellisesti käsitelty laki tulee näin vanhanaikaisena ja käymättömänä tähän aikaan, niin mitä täällä voidaan ajatella Euroopan yhdentymisestä.

Tämä on nurkkakuntalainen laki ja tässä tulee näkyviin suomalainen nurkkakuntalaisuus. Ahvenanmaalaiset ovat nurkkakuntalaisia, samoin ovat suomalaiset. Älkää hyvät ihmiset luulko, että me täältä ryntäisimme ostamaan Ahvenanmaalta maalta taikka perimään, harva sieltä perii. Kyllä me olettaisimme ja odottaisimme, että meillä olisi samanlainen perintölaki koko Suomessa, myös Ahvenanmaalla. Ei ole mitään järkeä siinä, että esimerkiksi isovanhempiensa kiinteätä omaisuutta ei voi periä Ahvenanmaalta, jos ei ole kotipaikkaoikeutta Ahvenanmaalla.

Me puhumme Euroopan yhdentymisestä ja me mielellämme omistaisimme vaikka koko Euroopan, mutta tänne ei saa tulla. Samoin tästä laista käy ilmi, että Ahvenanmaalle ei saa tulla. Tämä on niin vanhanaikainen laki, että SMP:n esitys, että kumoon koko laki, on ainoa oikea ratkaisu tässä vaiheessa. Kun lakia on 20 vuotta valmisteltu, niin valmistellaan vielä seuraavat 20 vuotta ja tehdään kunnollinen laki.

Täällä on puhuttu myös suvaitsevaisuudesta ja yhteistyöstä. Me olemme myös Suomessa todella vakavasti kehittäneet pohjoismaista yhteistyötä ja olemme raivanneet kanssakäymisen esteitä kaikilla elämänaloilla. Nyt sitten nämä kaikki esteet kootaan Suomen yhden maakunnan ja Manner-Suomen väliin. Eihän tässä ole mitään järkeä. Päinvastoin meidän pitäisi purkaa esteitä. Eihän ole mitään järkeä siinä, että kotiseutu-oikeutta pitää anoa, kun on viisi vuotta ollut avioliitossa syntyperäisen ahvenanmaalaisen kanssa ja kipurillut siellä kallioilla viisi vuotta ja silakkaa syönyt. Tämähän on järjetöntä, että vielä täytyy anoa. Ja kuka kielitaidonkin tutkii? Vaikka tulisi eukkonsa kanssa hyvin toimeen,

niin ei ole ollenkaan varmaa, pystyykö suuren raadin edessä osoittamaan kielitaitonsa riittäväksi. Tällaiset kohtuuttomuudet laissa ihmetytävät. Parempi on ed. Vistbackan esitys, että kun yhden vuoden on jaksanut ruotsinkielisen avio puolison kanssa elää, sen jälkeen olisi jo Ahvenanmaalla kotiseutu oikeus.

Asevelvollisuudesta en halua enempää puhua. Ed. Jansson on ilmoittanut, että Ahvenanmaalta on vuodessa toistakymmentä vapaaehtoista nuorta miestä ollut suorittamassa asevelvollisuutta mantereen puolella. Se kiitoksella ja suurella kunnioituksella mainittakoon. Toivotaan, että tämä suuntaus, vapaaehtoinen asevelvollisuuden suorittaminen, jatkuu. Tämä jos mikä on lähentämässä myös ahvenanmaalaisia ja meitä muita suomalaisia.

Se, että opetuskieli on ruotsi, kaiheraa pahasti. Meillä on yhteispohjoismainen kielisopimuskin jo saatu aikaan. Vaikka Ahvenanmaalla tämä asia ei ole tänä päivänä ehkä kuin kahden oppilaan ongelma, niin hoitakaa se pois, ettei siitä tarvitsisi täällä puhua. Laissa tämä asia on niin kovien lukkojen takana, että se on maakuntapäivien päätöksellä vain mahdollista.

Näillä perusteilla, joita SMP:n edelliset puhujat ovat esittäneet, olen myös sitä mieltä, että lakiehdotus on ehdottomasti hylättävä.

Ed. S u h o n e n : Herra puhemies! Ahvenanmaan väestö aiheuttaa sitä toraa, joka helposti tulee mannersuomalaisten ja ahvenanmaalaisien välillä. Meillä on ed. Janssonin kanssa yhteisiä sukulaisia, me tunnemme toisemme ihan hyvin, mutta siitä huolimatta voin sanoa, että kun olen neljä viisi kertaa vuodessa käynyt veneilemässä Ahvenanmaalla, niin kyllä aika erikoista kohtelua saa, jos siellä yrittää saada palvelua suomeksi. Siellä ei kerta kaikkiaan haluta sitä antaa. Mutta kun siellä Suomen rahaa antaa venevahdille, niin kyllä se on aina kelvannut.

Kerron esimerkin viime lokakuulta, en ollut itse mukana, kun pojat kävivät Ahvenanmaalla veneilemässä. He menivät Arkipegiin syömään, ja kaveri meni veneelle uudelleen hakemaan tavaraa, joka paettiin jäi. Osa oli mennyt sisään ravintolaan lenkkitossut ja veneilykengät jalassa ja oli päässyt sisälle, kun ruotsia puhuivat. Mutta tämä onneton kaveri, joka meni jälkeensä sisään, ei osannut ruotsia. Portsari ovella sanoi: ”Stop, lenkkitossut jalassa et pääse sisälle.” Kaveri kysyi: ”Kuinka niin?” Portsari sanoi, että kun pyydät suomeksi päästä sisälle, niin mene ulos. Tällainen asenne siellä on.

Minä olen itse ykdeksänvuotiaana ollut siellä lihakaupassa ostamassa lihaa, kun täti sanoi, että mene ostamaan lihaa. Minulle ei myyty, kun pyysin suomeksi. Mutta kun minä olin jo silloin kekseliäs, niin minä otin itse lihan ja pistin pakettiin, ja kauppias sanoi, että hei, hei poika, se täytyy maksaa myös. Minä sanoin, että minähän yritin maksaa. Tällainen asenne Ahvenanmaalla on.

Toivoisin ed. Janssonin vievän terveiset, että tarvitaan hiukan myös asennemuutosta siellä päin. Me mannersuomalaiset tarvitsemme tapakäytöstä monessa asiassa, mutta myös te voisitte suvaita jossakin asiassa meitä, jotka emme ymmärrä teidän fiiniä kieltänne ja haluaisimme kuitenkin syödä taikka olla siellä. Ed. Jansson on sanonut minulle monta kertaa, että hän tietää, kuinka vaikeaa tämä on.

Kerron vielä yhden esimerkin. Menimme poliitrukkien matkalla laivalla Turusta Maarianhaminaan. Ed. Jansson alusti meille kaikessa rauhassa suomen kielellä. Yhtäkkiä hän katsoi ulos laivasta ja sanoi: ”Anteeksi, olemme Ahvenanmaan aluevesien sisäpuolella, minun on vaihdettava kieltä.” Heillä on niin tarkkaa tämä homma tässä asiassa. Suvaitsevaisuutta, niin minä luulen, että varmaan rauha pysyy maassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; joka ei niitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotukset hyväksytyt, mutta muuten ne on hylätty. (Koneään. 1)

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enes-tam, Haavisto, Halonen, Hassi, Hautala, Heikinen, Helle, Hiiltunen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalliomäki,

Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Koistinen, Komi, Korhonen, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Metsämäki, Moilanen, Morri, Myller, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nyby, Näsi, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, E. Rehn, Renlund, Rimmi, Rinne, T. Roos, Rossi, Ryyänen, Rönnholm, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vähänäkki ja Väistö.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Mäkipää, Riihijärvi, Suonen ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Ala-Harja, Andersson, von Bell, Donner, Gustafsson, Hacklin, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Jouppila, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kalli, Kanerva, Kasurinen, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Korkeaaja, Koskinen, Kuuskoski, Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louvo, Mattila, Miettinen, Muttilainen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Nordman, Norrback, A. Ojala, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Ranta, Rauramo, O. Rehn, J. Roos, Rusanen, Rätty, Röntynen, Salolainen, Savolainen, Seppänen, Siuruainen, Skinnari, Särkijärvi, Tennilä, Toivonen, Törnqvist, Wahlström, Varpasuo, Viinanen, Viljamaa, Vuoristo, Vähäkangas, Väyrynen ja Zyskowitz.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 6 ei-ääntä; poissa 69. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi leimaverolain 30 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 1
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys n:o 3 liikuntalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Vanha poliittinen viisaus sanoo, että järkevä poliitikko ei sano poikkipuolista sanaa kirkon eikä urheiluväen asioista.

Haluaisin kuitenkin lähetekeskustelussa valiokunnan huomiota kiinnittää yhteen asiaan, joka on liikuntatoimessa itse asiassa aikamoinen epäkohta niin valtiollisella kuin kunnallisella tasolla: On itse asiassa aika yllättävä tosiasia, että päätöksentekijät voittopuolisesti ovat miehiä. Liikuntatoiminta hoidetaan hyvin pitkälle miesten näkökulmasta, miesten urheilullisten toiveiden mukaisesti siitä huolimatta, että sekä naiset että miehet liikkuvat ja että liikuntapolitiikka, erityisesti julkinen rahanjako on yhtä tärkeätä naisille ja miehille.

Sen vuoksi kun nyt liikuntatoimen valtiollista organisaatiota uudistetaan, minusta asiaa käsittelevän valiokunnan tulisi erityisen tarkasti paneutua siihen, mikä päätöksentekijöiden sukupuolijakautuma on tänä päivänä, miten se mahdollisesti on vaikuttanut harjoitetun liikuntapolitiikan sisältöön, erityisesti rahojen jakoon. Valiokunnalle muutamana vihjeenä voin sanoa, että sitten kun sanotaan, että naisia ei ole löytynyt, niin on syytä varoa tällaista selitystä. Sitä ei ainakaan saa hyväksyä.

Opetusministeriö on jo kiitettävällä tavalla pyytäneensä edustajia erääseen toiseen toimieli-

meen esittänyt, että jokaista paikkaa kohden esitetään yksi nais- ja yksi miesehdokas. Näin varmistetaan se, että päätöksentekooelmissä sukupuolijakautuma on mahdollisimman tasainen. Minusta tämän lain käsittelyn yhteydessä eduskunnan tulisi huolehtia, että tästä tehdään velvoittava, kaunis ja tehokas perinne.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys n:o 4 Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

5) Ed. Liikkasen lakialoite n:o 35 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa puhemies! Pienyrittäjät ja erikoisviljelijät ovat vuosiloman osalta huomattavasti huonommassa asemassa kuin muut työtätekevät, palkansaajat ja maatalousyrittäjät. Pienyritysten toimintaedellytysten ylläpitämiseksi ja yrittäjien aseman tasavertaistamiseksi tulee pienyrittäjien vuosilomarahan soveltamista laajentaa. Pienten yritysten merkitys työllistäjinä ja uusien työpaikkojen luojina on suuri taloudellisesti huonoina aikoina. Yhteiskunnan tulee osoittaa arvostuksensa yrittäjien työtä kohtaan myös taloudellisin keinoin. Pienin taloudellisin uhrauksin voidaan säilyttää motivaatio yrittämiseen.

Suomen lainsäädäntö tekee vuosiloman pitämisen yrittäjälle taloudellisesti erittäin raskaaksi. Vuosilomarahaa on pieni, ja sen saamisen edellytykset ovat tiukat. Vuosilomarahan suuruus on 200 markkaa päivältä. Kun vuosilomarahaa maksetaan vähintään neljältä päivältä ja enin-

tään kahdeksalta päivältä, on vuosilomarahan suuruus vähintään 800 markkaa ja enintään 1 600 markkaa. Monilla yrittäjillä ei ole käytännössä lainkaan mahdollisuutta pitää vuosilomaa. Pienyrittäjä tekee työpanosta, jota on vaikea sijaisjärjestelyin korvata, ja taloudellisesti loman järjestäminen tulee pienyrittäjälle suhteettoman kalliiksi. Yrittäjien päivittäinen, viikoittainen ja vuotuinen työaika on huomattavasti pidempi kuin työntekijöillä.

Pienyrittäjien vuosilomarahaa koskee vain todella pieniä yrittäjiä, yksinyrittäjiä ja perheyrittäjiä, sillä tuloraja on 55 000 markkaa vuodessa. Tuloraja on vaatimaton, ja se rajaa vuosilomarahan ulkopuolelle suuren joukon lomaa tarvitsevia ja pitkää päivää tekeviä pienyrittäjiä. Siitä huolimatta vuosilomarahan saamisen edellytyksiä on tiukennettu, kun valtioneuvosto on vahvistanut lomarahaa yhden edellytyksen, enimmäistulon, ottamatta huomioon toteutettua veroudistusta.

Valtioneuvoston päätöksellä 15.3.1991 vahvistettiin vuosilomarahaan oikeuttavan vuositulon enimmäismääräksi 55 000 markkaa, kun se oli edellisenä vuonna ollut 49 000 markkaa. Kun kuitenkin samalla poistettiin työtulovähennys, jotkut yrittäjät, jotka olivat aikaisemmin saaneet vuosilomarahaa, jäävät nyt sitä kokonaan ilman. Yrittäjien vuodessa tekemien työpäivien keskimääräinen lukumäärä on 305, kun vastaava luku palkansaajilla on 230 päivää. Erotus on 75 päivää.

Yrittäjien ja erikoisviljelijöiden aseman parantamiseksi on välttämätöntä säätää laki, jolla kompensoidaan tehtyjen työpäivien määrän erotus. Vähemmän kustannuksin asia voidaan järjestää säätämällä erotusta vastaava palkkatulo yrittäjille vähennyskelpoiseksi menoksi verotuksessa. Vähennyksen enimmäismäärä tulee sitoa ansiotasoindeksiin, jotta sen suhteellinen merkitys ei muutu vuodesta toiseen.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta hyväksyy tämän esittämäni lakiehdotuksen. Tällä tavalla voisimme olla mukana rakentamassa työmotivaatiota Suomessa, koska nimenomaan yrittäjien kohdalla etenkin tällaisina vaikeina taloudellisina aikoina motivaatio on erittäin tarpeellinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Ed. Törnqvistin ym. lakialoite n:o 36 laiksi läänijaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

7) Ed. Laakson ym. lakialoite n:o 37 laiksi edustajanpalkkioista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Herra puhemies, hyvät kansanedustajat! Aloitteeni koskee ministerien ns. kaksoispalkkausta. Mehän tiedämme, että kansanedustajina olevat ministerit saavat ministeripalkkansa lisäksi myöskin puolet kansanedustajan palkasta sekä puolet ns. kulukorvauksesta. Tilanteessa, jossa hallitus on säästämässä mm. työttömien ja sairaiden kustannuksella, vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä löytyy parempia säästökohteita, ja yksi niistä olisi puuttuminen ministeri-kansanedustajien kaksoispalkkaukseen.

Jo aikaisemmin eduskunta on kyennyt aikaansaamaan tilanteen, jossa kaksoispalkkauksesta on luovuttu valtion ja kuntien palkkauksessa silloin, kun asianomaisissa viroissa oleva henkilö valitaan kansanedustajaksi. Tällä hetkellä ministerin palkka on 36 001, 36 000 markkaa plus yksi markka päälle, ja ministerinä olevat kansanedustajat saavat tämän lisäksi virkavuosista riippuen 7 500—10 000 markkaa palkkaa joka kuukaudessa käteen ja kulukorvauksina he saavat vielä lisäksi 2 500—5 500 markkaa kuukaudessa. Siis parhaimmillaan sellainen ministeri-kansanedustaja, joka on ollut pitkään täällä talossa ja jolla on täydet ikälisät, saa kuukaudessa palkkaa peräti 51 500 markkaa. 36 001 markkaa riittää kyllä hyvin elämiseen, vaikka ministerit joutuvat tästä maksamaan tuntuvan veronkin.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä onkin sitä mieltä, että ministerien kaksoispalkkaus edustaa vanhentunutta poliittista ajattelutapaa, joka sallii valtiollisen vallankäytön keskiöön kuuluville yksilöille sekä aineellisia etuoikeuksia että viran suomia muita etuja. Todettakoon, että ministerit saavat tämän puolet palkastaan ja kulukorvauksista usein tekemättömästä työstä. He eivät kovin

usein esimerkiksi käy eduskunnassa. Onko tällä hetkelläkään paikalla ainoatakaan ministeriä? Kuitenkin he saavat palkkaa myös edustajatoimestaan.

Itse asiassa kaksoispalkkaus taitaa olla jäänne siltä ajalta, jolloin ministeritkin kykenivät osallistumaan eduskunnan työhön nykyistä tehokkaammin. Nykyään ministereiden työ on niin täysipainoista, että itse asiassa kansanedustajan työ on heille vain rasite. He käyvät usein vain kääntymässä eduskuntasalissa, ja kuten me tiedämme, laiminlyövät niitä velvollisuuksiaan, joita heillä on kansanedustajia kohtaan mm. eduskunnan kyselytunnilla. Ei niinkään harvoin on tilanne se, että valtaosa kansanedustajien eduskuntakyselyihin vastaavista ministereistä ei olekaan paikalla. He jättävät saapumatta eduskunnan täysistuntoon. Tiedämme myös sen, että ministeri-kansanedustajat ovat kärkipäässä poisaololistalla.

Tästä syystä vasemmistoliitto esittää, että lakia muutetaan siltä osin, kuin laissa nyt taataan ministeri-kansanedustajien kaksoispalkkaus. Mielestämme tämä laki on ilmeisen vanhentunut eikä vastaa sitä, että ministerin ja kansanedustajan tointa ei nykyisellään voi hoitaa samanaikaisesti. Ja koska valtiontalous on heikkenemässä tänäkin vuonna voimakkaasti, on myös maltillisen palkkapolitiikan kannalta, jonka saarnaajiin mm. useimmat ministerikansanedustajat kuuluvat, välttämätöntä, että ministeri-kansanedustajien kaksoispalkkauksesta luovutaan.

Ed. Aittoniemi : Herra puhemies! En kiistä, ettei ed. Laakson nimellä kulkeva lakialoite olisi oikeasuuntainen asia, mutta se on selvästi populistinen ja jatkaa sitä samaa linjaa, mitä täällä oli neljä vuotta sitten eduskunnan aloitessa istuntonsa. Kun ei paljon muuta hommaa ollut, viljellään tällaisia pieniä säästökohteita ajattelemta asiaa loppujen lopuksi syvemmältä.

Kaksoispalkkaus puhtaimmillaan tarkoittaa sitä, että aikaisemmin, vielä muistaakseni vuonna 83—87, virasta kansanedustajan työhön tullut kansanedustaja sai virasta, josta oli virkavaapaana, 70 prosenttia palkasta. Se oli nimenomaan kaksoispalkkausta. — Allekirjoittanut ei ole koskaan tätä saanut, ja se on aivan oikein, koska olen viimeisen neljän vuoden aikana kolme kertaa käynyt työpaikallani ja silloinkin saanut siellä ilmaiset pullakahvit. Nimenomaan SMP:n aloitteesta 83—87 vaalikaudella tämän

tyyppinen kaksoispalkkaus poistettiin, ja se on aivan oikein.

Mutta jos katsellaan sitä asiaa, että kansanedustaja valitaan ministeriksi, asia on hiukan toisenlainen ja sitä pitää katsoa hiukan laajemmalta pohjalta. Ministerit, eräät aika useinkin, käyvät eduskunnan istunnoissa hoitamassa kansanedustajan tointaan, tosin monet varsin harvoin. He ovat kuitenkin täällä työssä, ja heille kuuluu tietysti, jos he kelvollisesti hoitavat ministerimandaattinsa, tietysti korvauksia myös siitä eduskuntatyöstä, jota he täällä tekevät. Näin ollen jos heiltä vallan poistetaan eduskuntapalkkaus, ei ole perusteltua syytä silloin vaatia ja edellyttää, että he eduskunnassa käyvätkään.

Näin ollen minun mielestäni asia olisi hoidettavissa siten, että valtioneuvoston jäseneksi valittava kansanedustaja vapautetaan edustajatoimestaan siksi ajaksi, kun hän on valtioneuvoston jäsen, ja hänen sijaansa astuu eduskuntaan hänen varamiehensä. Kansanedustajan tehtävät ja työt ovat päätoimisia, ja täällä kyllä riittää, jos haluaa tehdä töitä, niitä täysipäiväisestikin eduskunnassa. Näin ollen oikea ratkaisu mielestäni olisi se, että valtioneuvoston jäseneksi valittava vapautetaan eduskunnan jäsenyydestä, hänen sijaansa astuu varamies, joka nauttii täyttä palkkaa, ja sillä selvä.

Tämä ei toki säästäisi, tämä lisäisi hiukan valtion menoja, mutta sillä, mitä siinä tulisi valtion menoja lisää, ei kyllä tämän maan rahasioita saada kuntoon. Minä korostan sitä, että esitykseni on hiukan karrikoitu, niin kuin varmasti ed. Laaksoakin asian näkee. Tämä on vain eräs näkökanta samasta asiasta minun ajattelunani. Hyvä ajatus, lievästi populistinen, ed. Laakso, mutta mielestäni pitäisi lähteä tältä pohjalta, mitä tässä esitin.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen täysin samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa ja olenkin allekirjoittanut aloitteen siitä, että pitäisi siirtyä sellaiseen järjestelmään, jossa ministeriksi nimitettävän kansanedustajan tilalle valitaan varamies. Toisaalta olen aivan varma siitä, että ellemme me löydä tiettyjä painostuskeinoja, me emme saa tätä järjestelmää muutetuksi. Sellainen painostusjärjestelmä voi olla ja on varmasti juuri se, että ministerikansanedustajilta poistetaan oikeus edustajapalkkaan. Tämä helpottaa varmasti siirtymistä varamiesjärjestelmään.

Tiedän, että aloitteeni kohtaa myös voimakasta vastarintaa ainakin ministeri-kansanedus-

tajien taholta, jotka menettävät omia taloudellisia etuuksiaan, mikäli aloite toteutettaisiin, ja varmasti myös niiden kansanedustajien taholta, jotka tietävät tulevaisuudessa olevansa ministeriainesta tai luulevat olevansa olevansa jo nyt ministeriainesta. Kuten tiedämme, niin varsinkin nykyisissä hallituspuolueissa taitaa valtaosa kansanedustajista olla sellaisia, jotka kuvittelevat joskus, vastoin parempaa tietoaan, istuvansa vielä ministerin housuissa. (Ed. Vähänäkki: Ei ed. Laaksonkaan kannata kirvestä kaivoon heittää!)

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ilmoitan liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmän puolesta, että kannatan kyllä ed. Aittoniemen esitystä siitä, että ministereille ryhdyttäisiin luomaan varamiesjärjestelmää eli kun kansanedustaja valitaan ministeriksi, niin hänen tilalleen tulisi varamies.

En kannata ed. Laakson tekemää lakialoitetta juuri sen takia, että valtiontalouden kannalta tällaisella asialla ei ole yhtään mitään merkitystä. Koko keskustelulla kansanedustajien ja ministerien palkkauksesta ei ole yhtään mitään tekemistä sen kanssa, onko valtiontalous kunnon vai ei. Jos päättäjät, kansanedustajat, haluavat tosissaan jotain tehdä asian hyväksi, niin minä toivoisin, että tehtäisiin sellainen esitys, jossa me kaikki voisimme olla mukana. Mielestäni se olisi se, että lomaltapaluuraha jäädytettäisiin tai otettaisiin pois tietystä palkkaluokasta ylöspäin lähtien, ellei sitä voida viedä läpi koko kentän. Minun mielestäni se olisi nimenomaan sitä, millä todella voitaisiin vaikuttaa esimerkinomaisesti valtiontalouden tilaan ja kuntoon.

Minä häpeän kansanedustajien puolesta sitä keskustelua, mitä jatkuvasti käydään palkkauksesta. Kulukorvaukset on tehty verottomiksi. Nautitaan kohtuullisen kehoa palkkaa ja sen takia tehdään kulukorvaukset verottomiksi, että palkkaus ei ole riittävä. Minun mielestäni tämä on vastoin normaalia järkeä. Jos edellisestä eduskunnasta ei löytynyt asiaan parannusta, niin toivottavasti tästä löytyy: palkka tuplaksi ja kulukorvaukset pois.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli ainakin mielenkiintoista kuulla, että liberaalisen kansanpuolueen kansanedustaja kannattaa kansanedustajien palkkojen kaksinkertaistamista.

Tämä aloitteeni on sikäli periaatteellisesti tärkeä, että kansanedustaja-ministerit, jotka nyt ovat käymässä kiinni mm. sairauspäivärahoihin, äitiyspäivärahoihin, työttömyyskorvauksiin ja työttömyyskassa-avustuksiin sellaistenkin henkilöiden osalta, jotka saavat esimerkiksi näitä avustuksia vain noin 6 000 markkaa kuukaudessa, saavat itse palkkaa 46 000 markasta 51 500 markkaan. He hyväksyvät ja sallivat itselleen tuntuvat uudet korotukset eivätkä puutu siihen, että heidän avustajiensa palkkoja korotetaan peräti 8 000 markalla kuukaudessa. Samanaikaisesti he ovat puuttumassa kaikkein köyhimpien ihmisten tai ainakin hyvin köyhien ihmisten äitiyspäivärahoihin, sairauspäivärahoihin ja työttömyyskorvauksiin käyttäen tässä verukkeena säästämistä. En voi tällaista hyväksyä ja itse asiassa haluaisinkin kuulla jonkun ministerikansanedustajan perustelun sille, miksi he eivät voi luopua kaksoispalkkauksestaan mutta ovat valmiita puuttumaan pienien, vähävaraisten ja köyhien sairauspäivärahoihin ja työttömyyskorvauksiin.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensin alkuun siltä varalta, että joku ei ymmärrä puheenvuoroni loppuosaa, totean tässä, että kannatan periaatetta, minkä ed. Laakso lakiesityksessään tuo esiin eli sitä, että kaksinkertaista palkkaa ei tämän huoneen sisällä tehtävästä työstä tule maksaa.

Mutta kun tarkastelee näitä vaikuttimia ja motiiveja, joiden varassa ed. Laakso on on liikkeellä, niin toinen niistä ei minusta ole hyväksyttävä mutta toinen kyllä ymmärrettävä.

Se ensimmäinen, ei-hyväksyttävä, on populismi. Kommunistit ja vasemmistoliitto haluavat esiintyä kansan mielialan tulkkina, ja kansan mieliala tässä kysymyksessä on nimenomaan kaksoispalkkaa vastaan. He kuitenkin varsin hyvin tietävät, että valtiontaloudelle tällä on yhtä pieni merkitys kuin on presidentin käyttömäärärahan vähentämisellä tai kahdennentoista kuukauden palkan lahjoittamisella torjuntahävittäjien ostoon tai johonkin muuhun tärkeään tarkoitukseen. Tätä populismia siis en hyväksy.

Sen toisen perusteen ymmärrän, kun Ahon hallitus ei ole oikeastaan tuonut mitään esityksiä tähän taloon vielä, mutta on uhannut julkisuudessa ja esiteltyt ohjelmiaan, jotka tietävät sitä, että porvarihallitus tulee nimenomaan vähäväkisen kansan elinotuja koskettamaan, sosiaaliturvaa huonontamaan jne. Ymmärrän hyvin, että vasemmistoliiton ja vasemmistopuolueiden edus-

tajat haluavat väliaikana, kunnes Ahon hallituksesta todella tulee jotain esityksiä, tuoda edes jotain keskusteltavaa tähän taloon.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin kannatan ed. Laakson tekemää lakialoitetta. Ed. Ukkola totesi, että jos näin meneteltäisiin, niin sillä ei olisi valtiontaloudellista merkitystä. Ei varmaankaan olisi, mutta se ehkä ei tässä olekaan se olennaisin näkökohta. Olennaisin näkökohta on se signaali, mikä kansalaisille annetaan oikeudenmukaisuudesta näissä asioissa. Sitä kautta merkitys on aivan kokonaan toista luokkaa, ja sillä perusteella tämän laatuksiin toimenpiteisiin kannattaa ryhtyä.

Toisekseen totean, että ed. Ukkola asettui kannattamaan uudelleenjärjestelyä lomarahana osalta. Totean, että viime viikolla käytin asiasta historiaan viittaavan puheenvuoron ja siinä osoitin, kuinka ne perusteet, joilla lomaraha luotiin — joka aikaisemmin oli lomaltapaluu- raha — ovat poistuneet tämän päivän Suomessa.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totta kai ymmärrän sen, että kansanedustajan täytyy omalla käyttäytymisellään ja esimerkillään olla signaalina kansalle. Mutta jokainen kyllä voi mennä itseensä ja kysyä, minkälaisen signaalin tämä keskustelu antaa. Jos tämä talo, kansanedustajat, jotka ovat ylin valtiomahti, pitää itseään niin vähäpätöisenä, että kuvittelee jatkuvalla keskustelulla palkkauksesta ja verottomista kulukorvauksista — joille kansa nauraa ja jotka ovat todella epäoikeudenmukaisia — olevan jotain vaikutusta ja signaalia kansalle, niin minä kyllä ihmettelen. Eivät kansalaiset tyhmiä ole.

Kansanedustajan ja koko poliittisen järjestelmän arvostusta sen sijaan edistäisi se, että tuotaisiin nyt esimerkiksi jonkinlainen esitys siitä, että jäädytettäisiin kaikkien ei pelkästään kansanedustajien vaan virkamiesten ja yksityisen sektorin palkat. Miten me saamme yksityiset sektorit, esimerkiksi päätoimittajat, jotka nauttivat 60 000 markan palkkaa tai yritysjohtajat jotka nauttivat 110 000 markan palkkaa, tähän systeemiin mukaan? Miksi nimenomaan tämän talon, jonka pitäisi olla ylin valtiomahti, täytyy olla ainoa, joka lähettää signaalin. Mielestäni sen signaalin täytyy lähteä koko yhteiskunnan yläkerroksesta. (Ed. Vähänäkki: Se onnistuu verolla!)

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta, että kansanedustajien 200 henkilöä käsittävä ammattijärjestö on tietyllä tavalla ammattityöporukka, joka saa palkkaa tekemästään työstä. Missään muussa ammattiryhmässä ei tapella palkkoja vastaan niin, että palkat ovat muka liian korkeita. On uskomatonta, kuinka eduskunnassa on nyt niin kuin neljä vuotta sitten sama laulu tilanteessa, kun ei ole mitään muita töitä kuin muutamia kansanedustajien aloitteita tulee esittelyyn, joita ei oteta edes valiokunnassa käsittelyyn. Täällä on liikaa vapaa-aikaa, kun kaikenlaisia turhan aikaisia puhellaan.

Lähden siitä, että kansanedustajan palkka tänä päivänä lomakorvauksineen ja kaikkine muineen, jotka on virkaehtosopimuksessa säädetty ja jonka perusteella tulevat myöskin korotukset, on kohtuullinen palkka kansanedustajan työstä, jos hän tekee työtään kokopäiväisesti. Se on eri asia, jos täällä ei olla, ollaan joka kolmannessa istunnossa tai ei olla valiokunnassa. En halua korostaa sitä, kun jossakin tiedotusvälineessä ennen vaaleja sanottiin, että allekirjoittanut on ollut kaikissa istunnoissa. Minulla ei ole ollut mitään muuta tekemistä, minulla on ollut aikaa olla täällä. En minä sillä asialla leveile.

Mutta sanon suoraan, että lopetetaan tämä touhu, sillä kansanedustajat kaikkein eniten vähentävät arvoaltaansa sillä, että me tappelemme väärään suuntaan palkoista. Eikö tämä ole työtätekevä porukka, niin kuin kaikki muutkin eri ammattiryhmissä? Kyllä minä sanon, että on ei nyt ihan kirveellä töitä mutta aika pitkälti ollaan kyllä pielessä. Joka neljän vuoden välein sama systeemi: me saamme liian paljon palkkaa. Emme me saa. Kun tehdään vain töitä uutterasti, niin kansa suo mielellään ne markat, mitä tilille tulee tänä päivänä. Tällaiset puheet saisi kyllä lopettaa eduskunnassa. (Ed. Renlund: Kerrankin oikein!)

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle sanoisin sen, että en ole kiinnittänyt huomiota kansanedustajien palkkaukseen, vaan ministeri-kansanedustajan kaksoispalkkaukseen.

Mitä tulee liberaalisen kansanpuolueen edustajan puheenvuoroon, niin on mielenkiintoista se, että yhden henkilön eduskuntaryhmä voi olla eri mieltä keskenään. Ensimmäisessä puheenvuorossaan edustaja ilmoitti kannattavansa kansanedustajien palkkauksen kaksinkertaistamista ja nyt hän kannatti toisessa puheenvuoros-

saan kansanedustajien palkankorotuksen jädyyttämistä.

Luulen, että perusongelma kansanedustajien ja eduskuntalaitoksen arvovallan kannalta ei suinkaan ole se, että me nautimme liian pientä palkkaa, kuten usein oikealta kuulee väitettävän, vaan se, että meidän sanamme ja tekomme ovat ristiriidassa keskenään. Ei tarvitse taas kovinkaan pitkälle katsoa ennen vaaleja annettuja lupauksia, kun huomaa, että nyt jo hallituksessa olevat puolueet toimivat aivan täsmälleen päinvastaisella tavalla, kuin ennen vaaleja lupasivat. Tämä jos mikä alentaa eduskunnan arvovaltaa, vie uskottavuutta politiikkaan ja synnyttää luonnollisesti keskustelua epäolennaisista kysymyksistä. Ministeri-kansanedustajien kaksoispalkkaukseen puuttumista en sen sijaan pidä epäolennaisena kysymyksenä.

Ed. Ala — Nissilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laakson aloite on todellakin luonteeltaan aika populistinen. Meillä on myöskin sellaisia ministereitä, jotka eivät ole kansanedustajia. Varmaan sellainen järjestelmä, että ministerin sijaan tulee varamies eduskuntaan, on ihan kehittelemisen arvoinen.

Säästöistä ja maltillisesta tulopolitiikasta sekä esimerkin osuudesta olen aivan samaa mieltä ed. Ukkolan kanssa. Ei auta, jos täällä jotain pientä näperrellään, vaan meidän täytyy todellakin nyt luoda sellainen järjestelmä tai systeemi, että kaikki suurituloiset Suomessa, myöskin kansanedustaja-ministerit, ovat mukana näissä taloustalkoissa, jotka nyt edessä ovat.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ukkola ei ollut tarkasti lukenut ed. Laakson lakiesitystä. Siellä ei käsitelty ja arvioitu kansanedustajan palkkauskysymystä, niin mielenkiintoinen aihe kun se sinänsä onkin, vaan kaksoispalkkauksen poistamista. Kun ed. Ukkola siltä osin sivuraiteille jo meni, niin sallittakoon pari toteamusta kansanedustajan palkasta. Olen samaa mieltä, harvinaista kyllä, tässä asiassa ed. Aittoniemen kanssa ja siis eri mieltä kuin ed. Ukkola. Toteaisin vielä, että tasa-arvon osalta, puhuttakoon sukupuolesta tai mistä tahansa ihmisten erilaisuuksista tahansa, tämä on sikäli tasa-arvoinen paikka. Täällä edustajille maksetaan todella samaa palkkaa hyvin erilaisesta työstä.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ed. Laakson lakialoite on varsin perusteltu. Ministeri-

kansanedustajien kaksoispalkkauksesta tulee luopua. Ministerin ja kansanedustajan tointa nimittäin ei nykyisellään voi hoitaa samanaikaisesti, ei yksinkertaisesti voi hoitaa samanaikaisesti. Niin kuin olette tänäänkin todenneet, ministeri-kansanedustajat eivät ole olleet joukosamme pitkään, pitkään aikaan. Ministeri-kansanedustajien osallistuminen eduskunnan työskentelyyn on viime vuosina ollut melko vähäistä. Siinä voin puhua kokemuksesta. Ministeri-kansanedustajien asemaa tulee mielestäni kuitenkin pohtia edelleen ja tehdä tarvittavat johtopäätökset.

Olen ollut hyvin iloinen kuunnellessani täällä puheenvuoroja siitä, että olen saanut paljon kannatusta pari tuntia jättämälleni lakialoitteelle. Lakialoitteessani olen nimittäin ehdottanut valtiopäiväjärjestyksen muuttamista niin, että kansanedustajan toimen hoitaminen estettäisiin siksi ajaksi, jolloin asianomainen edustaja on valittu valtioneuvoston jäseneksi. Ehdotuksen mukaan kansanedustajan ollessa ministerin toimessa kutsuttaisiin hänen varamiehensä hoitamaan hänen edustajan tehtävänsä. Eli olen jättänyt lakialoitteen nyt keskustelussa myös olleesta asiasta ja ilokseni kuulin, että ed. Aittoniemi on kanssani samaa mieltä, ed. Ukkola on kanssani samaa mieltä ja ed. Ala-Nissiläkin tiettyssä määrin samaa mieltä. Mielestäni ilahduttavaa on myös ollut se, että eräs ministeri-kansanedustaja on myös asiasta samaa mieltä. Tällöin kaksoispalkkauskin poistuisi järjestelmästä.

Ministeri-kansanedustaja Salolainen on nimittäin Nykypäivä-lehdessä 10 päivänä tätä kuuta todennut, että ministerin tulee erota kansanedustajuudesta. Suuntana olisi parlamentarismin korostaminen. Ministeri Salolainen toteaa edelleen käsittelyssä olevan asian piiristä seuraavaa: "Olen sitä mieltä, että meidän pitäisi

tehdä sellainen muutos ministerien asemaan, että kun kansanedustaja tulee valituksi ministeriksi, hän luopuu kansanedustajan tehtävistä. Tilalle tulisi ensimmäinen varamies. Näin toimitaan yleensä muissakin maissa. Malli painottaisi parlamentarismin merkitystä. Tämä korostaisi ministerin ja hallituksen vastuuta eduskunnalle, että he eivät ole itse eduskunnan puolella hoitamassa asioita." Tämä oli siis ministeri-kansanedustaja Salolaisen mielipide. En todellakaan väheksy ministeri-kansanedustajan mielipidettä tässä asiassa. Olen iloinen, että moni kansanedustaja täällä on ollut kanssani samaa mieltä. Toivon mukaan tätä asiakokonaisuutta pohditaan edelleen ja tehdään tarvittavat johtopäätökset, sillä totta on se, että ministerin ja kansanedustajan työtä ei voi yhdessä samaan aikaan suorittaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

8) Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 2)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.15.

Täysistunto lopetetaan kello 16.06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

